

Yngve Lindh:

Price Determination in Swedish Manufacturing. Theory and Evidence

Någon allmänt vedertagen och accepterad teori om orsakerna till stigande varupriser finns idag inte. Klart är dock att forskning om dessa orsaker bör ha en mikroteoretisk grund och att en viktig del i denna forskning handlar om hur företagen sätter sina priser och utformar sin produktionspolitik. I Yngve Lindhs avhandling *Price Determination in Swedish Manufacturing: Theory and Evidence* (Uppsala universitet, 1989) analyseras företagens pris- och produktionsbeteende. Som framgår av avhandlingens titel är analysen både teoretisk och empirisk. Särskild uppmärksamhet ägnas åt att förklara och kvantifiera verkningar av ändrade produktionsbetingelser på prisutvecklingen inom industrier som är och industrier som inte är utsatta för utländsk konkurrens.

Prisbildning på bransnivå

I kapitel 2 i avhandlingen konstrueras prisekvationer på basis av en traditionell vinstmaximeringsmodell. Tidserieskattningar av prisekvationerna på svenska industridata avseende åren 1970–81 indikerar att de inhemska produktpriserna är i hög grad kostnadsbestämda och att prispåverkan från utlandet är starkare inom exportinriktade industribranscher än inom typiska hemmamarknadsbranscher. Däremot framkommer ingen effekt från förändringar i efterfrågan. Enligt Lindh har detta berott på svårigheter att mäta den exogent givna produkt efterfrågan.

Också andra orsaker kan finnas till att det inte gått att statistiskt fastställa att ef-

terfrågan påverkar priserna. Regressions-skattningarna görs på bara tolv årsobservationer och den underliggande modellen bygger på ganska restriktiva premisser. Bl a betraktas realkapitalinvesteringarna som exogena och lagerändringar beaktas ej. Kapitlet är klart och redigt skrivet. Det framgår tydligt att avhandlingsförfattaren är medveten om begränsningarna i sitt modellval och datamaterial.

Anpassningskostnader

I kapitel 3 fördjupas den teoretiska analysen. En dynamisk modell för ett företag används som innebär att investeringar i fast realkapital och varulager introduceras som beslutsvariabler och att hänsyn tas till att investeringarna medför anpassningskostnader. Genom att linjärisera modellens optimivillkor kring långsiktigt optimala variabelvärden kan beteendeeckvationer av flexibel acceleratortyp härledas för såväl företagets produktpris som dess produktion.

Lindh visar här prov på teknisk skicklighet och pedagogisk förmåga. Trots att härledningarna av acceleratorsamband i modeller med fler än en enda imperfekt varierbar förklaringsvariabel i vinstfunktionen tenderar bli komplicerade och oöverskådliga är framställningen strukturerad på ett logiskt sätt som gör den lätt att folja. Läsaren får en god inblick i hur företagets pris- och produktionsbeslut knyts samman med dess investeringsbeslut och i den roll som anpassningskostnaderna spelar för uppkomst av olika beslutsreaktioner på kort och lång sikt.

Enligt min mening kunde en något mer ingående granskning ha gjorts av konsekvenserna av modellens förutsättningar. Därmed skulle ytterligare viktig information ha erhållits om förutsättningarnas betydelse för företagets dynamiska beteende. En explicit anpassningskostnadsfunktion finns redovisad endast för realkapitalinvesteringarna. Man kan visa att antagandet om monopolistisk konkurrens

innebär att också ökade lagerinvesteringar ger upphov till accelererat stigande anpassningskostnader. Man kan vidare visa att konvexa anpassningskostnader är ett nödvändigt villkor för dynamisk stabilitet, som möjliggör över tiden konvergerande förlopp mot långsiktig jämvikt av företagets optimala produktpris och produktionsvolym.

Empirisk testning

I kapitel 4 testas empiriskt de bägge beteendeeckvationerna på kvartalsdata från svenska industrier för perioden 1972-83 med användande av ett estimeringsförfarande som beaktar simultaniteten i pris- och produktionsbesluten. Signifikanta positiva effekter på produktpriserna av stigande faktorpriser påvisas som i stort överensstämmer med vad man funnit i tidigare svenska prisstudier. Därtill skall framhållas att empiriskt stöd fås i flertalet pris- och produktionssekvationer för kortsiktiga ojämvikteffekter som har sin grund i avvikelser mellan faktiska och långsiktigt optimala lager- och realkapitalstockar.

De empiriska resultaten verkar vara intuitivt rimliga och estimeringsförfarandet uppfyller såvitt jag kan bedöma de krav man bör ställa vid estimation av simultana ekvationssystem. Detta utesluter emellertid inte att koefficientskattningarna kan vara behäftade med systematiska fel. Det är känt att mycket långtgående apriorirestriktioner vanligtvis måste påläggas formerna för produktions- och anpassningskostnadsfunktionerna för att koefficienterna i acceleratorekvationerna skall vara konstanta och opåverkade av förändringar i de exogena variablerna.

Osäkerhet

I avhandlingens sista kapitel utgår Lindh från ett företag som i sitt handlande har att ta hänsyn till osäkerhet i form av exogent givna stokastiska pris- och kostnadsvariationer. Det centrala problemet

är att teoretiskt bestämma anteciperade, aktuella och fördröjda effekter av denna typ av kostnadsstörningar på företagets pris, produktion, försäljning och varulager. Dessa effektstudier ger en hel del nya insikter om hur själva tidsförloppet av företagets anpassning av priser och reala beslut påverkas av kostnadsstörningarna. Ändå kan man fråga sig om inte den valda problemställningen formulerats alltför snävt med tanke på vad som antagits karaktärisera den yttre produktionsmiljön, nämligen de slumpmässiga pris- och kostnadsstörningarna.

För det första studeras bara effekter av kostnadsstörningarna. För det andra torde fallande produktpriser och marginellt stigande produktionskostnader skapa incitament för företagen att via lagerändringar utjämna variationer i produktionen vilket samtidigt bör minska deras behov att prismässigt anpassa försäljningen till den rådande efterfrågan. Brantare lutande funktioner för produktpris och marginell produktionskostnad kan väntas göra det mer fördelaktigt att söka reducera pris- och produktionsvariationerna. En analys av dylika företeelser hade uppenbarligen kunnat ge intressant information om hur skillnader i konkurrens- och produktionsförhållanden kan förklara skillnader i pris- och produktionsvariabilitet mellan olika industribranscher.

Avslutningsvis kan konstateras att även om analysen kanske på vissa punkter kunde ha drivits längre hindrar detta inte att den bok som Lindh har skrivit är ett klart förtjänstfullt arbete. Den utgör ett värdefullt bidrag till diskussionen om mekanismerna bakom prisutvecklingen inom små öppna ekonomier. Boken är välskriven och innehåller många insiktsfulla kommentarer och den kan varmt rekommenderas till alla som är intresserade av pristeoretiska frågeställningar.

Docent *GÖRAN ERIKSSON*
Nationalekonomiska institutionen
Stockholms universitet